

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Сухана Станіслава Станіславовича на тему «Правове регулювання прав інтелектуальної власності у трудових правовідносинах України», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертації. Глобальний перехід до економіки знань зумовив фундаментальну зміну в характері капіталу: на місце матеріальних активів все частіше приходять нематеріальні – патенти, ноу-хау, авторські твори, бази даних, комп'ютерні програми. У цій парадигмі результати інтелектуальної праці перетворюються на ключовий ресурс конкурентоспроможності як окремих суб'єктів господарювання, так і держав у цілому. У свою чергу, переважна частина об'єктів інтелектуальної власності створюється не приватно, а саме у трудовому контексті – в офісах роботодавців, у наукових лабораторіях, у складі творчих колективів. Саме тому проблематика розподілу прав на результати інтелектуальної діяльності між працівником і роботодавцем набуває статусу однієї з центральних у сучасному цивільному та трудовому праві.

Особливої гостроти питання набуває в умовах поширення штучного інтелекту, дистанційної роботи, гіг-економіки та цифрових платформ – явищ, які розмивають класичні межі трудових правовідносин і створюють нові виклики для правового регулювання. Українське законодавство у частині інтелектуальної власності у трудових відносинах сформоване переважно у 1990–2000-х роках і не повною мірою враховує сучасні виклики. Окремі його положення базуються на доктринальних підходах радянського періоду (зокрема щодо інституту раціоналізаторських пропозицій, наукових відкриттів), що зумовлює потребу в комплексному перегляді концептуальних основ правового регулювання.

У зв'язку з цим актуальність дисертаційного дослідження Станіслава Сухана не викликає сумнівів. Його робота спрямована на цілісне теоретико-

доктринальне осмислення інституту інтелектуальної власності у трудових правовідносинах та формулювання авторської концепції удосконалення національного законодавства. Здобувач продемонстрував належний рівень орієнтування у вітчизняній цивілістичній доктрині та зарубіжному досвіді – насамперед європейському (ФРН, Франція, Іспанія) та англо-американському.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційне дослідження вибудоване як система послідовних теоретичних умовиводів, що базуються на ґрунтовному доктринальному фундаменті. Здобувач послідовно опрацював праці провідних представників української цивілістичної школи у сфері інтелектуальної власності – О. А. Підпригори, О. І. Харитонової, О. В. Кохановської, А. О. Кодинця, П. М. Цибульова, О. П. Орлюк, Ю. М. Капіци, А. Г. Дідук, О. С. Бутнік-Сіверського та інших, а також звернувся до зарубіжних доктринальних джерел.

Методологічний інструментарій роботи є адекватним поставленим завданням: діалектичний метод забезпечив системне осмислення проблематики, формально-юридичний – догматичний аналіз чинного нормативного матеріалу, історико-правовий – простеження еволюції інституту інтелектуальної власності з кінця XIX ст., порівняльно-правовий – зіставлення національних та зарубіжних підходів, структурно-функціональний – встановлення взаємозв'язків між елементами системи. Особливо цінним є системний характер аналізу: здобувач не обмежується розглядом окремих об'єктів інтелектуальної власності, а простежує логічні зв'язки між ними та з'ясовує їх місце у загальній системі трудових правовідносин.

Виклад матеріалу у дисертації побудовано логічно: від загальнотеоретичних побудов (розділ 1) до правової характеристики обігу об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах (розділ 2) і далі до пропозицій з удосконалення законодавства (розділ 3). Висновки, зроблені автором, є несуперечливими, послідовно випливають з проведеного аналізу та підкріплені посиланнями на відповідні джерела.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційного дослідження виявляється насамперед у комплексному характері проведеного теоретико-правового аналізу. Серед результатів, отриманих здобувачем уперше, найзначущим вважаємо запропоновану авторську класифікацію об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах за критеріями їх ефективності та практичного застосування. Цей підхід дозволив здобувачеві концептуально розмежувати об'єкти, які реально функціонують у площині трудових правовідносин, від об'єктів, чия залученість у цю сферу є умовною або фіктивною.

Найважливішими науковими здобутками дослідження слід вважати такі:

- обґрунтовано п'ятиелементну класифікацію об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах: 1) об'єкти авторського права і суміжних прав; 2) об'єкти промислової власності; 3) засоби індивідуалізації суб'єктів та об'єктів господарювання; 4) об'єкти господарської інтелектуальної власності (раціоналізаторські пропозиції, комерційні таємниці, ноу-хау); 5) об'єкти, що мають низьку ефективність застосування у трудовій сфері (наукові відкриття, породи тварин);

- окреслено напрями реформування правового регулювання через прийняття спеціальних нормативно-правових актів щодо службових об'єктів інтелектуальної власності, а також перегляд категоризації окремих інститутів на предмет їх доцільності у системі інтелектуальної власності;

- запропоновано порядок управління об'єктами інтелектуальної власності, створеними під час проходження військової служби, з метою їх використання у військовій сфері та комерціалізації, що є особливо актуальним у безпековому контексті, в якому перебуває держава.

Практичне значення одержаних результатів полягає насамперед у можливості їх використання у науково-дослідній та навчально-методичній сферах – як основи для подальших теоретичних розробок проблематики інтелектуальної власності у трудовому праві, у викладанні дисциплін «Цивільне право», «Право інтелектуальної власності», «Трудове право», «ІТ-

право», «Патентне право», у підготовці підручників і навчальних посібників. Сформульовані здобувачем висновки можуть бути використані також у нормотворчій діяльності – для удосконалення Цивільного кодексу України, законів України «Про авторське право і суміжні права», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки» та інших – і у правозастосовній практиці судами, Національним органом інтелектуальної власності, роботодавцями і працівниками.

Публікації за темою дисертації. Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлені у трьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України, а також у тезах доповіді на міжнародній науково-практичній конференції:

1. Сухан С. С. Особливості науково-технічної інформації як предмету цивільних правовідносин в законодавстві України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 9. С. 448–451.

2. Сухан С. С. Класифікація об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах. *Право і суспільство*. 2025. № 4. Ч. 2. С. 317–323.

3. Сухан С. С. Об'єкти інтелектуальної власності військовослужбовців. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Право»*. 2025. № 91. Ч. 5. С. 339–345.

Опубліковані праці адекватно відображають ключові положення дисертації, охоплюють її основні розділи і відповідають вимогам, встановленим до публікаційної активності здобувача наукового ступеня доктора філософії.

Дискусійні положення та зауваження. Загалом високо оцінюючи науковий рівень виконаного дослідження, вважаємо за потрібне висловити низку дискусійних міркувань, які потребують уваги під час публічного захисту дисертації:

– У дисертаційній роботі поза увагою здобувача залишився **правовий режим Дія Сіті**, запроваджений Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». Цей режим становить

принципово нову модель регулювання відносин, що поєднують ознаки трудового та цивільно-правового договору (інститут гіг-контракту), і тому безпосередньо стосується предмета дисертації. Особливої уваги заслуговує стаття 24 названого закону, яка регулює перехід прав інтелектуальної власності між гіг-спеціалістом і резидентом Дія Сіті, але містить очевидні прогалини: невизначеність моменту переходу майнових прав, відсутність гарантій виплати винагороди гіг-спеціалісту, нечіткі межі договірного регулювання. Розкриття цих питань суттєво посилює практичну значущість роботи в умовах активного розвитку ІТ-сектору України.

– У тексті дисертації спостерігається **надмірна тавтологічність формулювань**: словосполучення «право інтелектуальної власності», «об'єкти інтелектуальної власності», «права на об'єкти інтелектуальної власності» зустрічаються в одному реченні неодноразово, що ускладнює сприйняття тексту і знижує його стилістичну якість.

– Дискусійним видається запропоноване здобувачем **виключення наукових відкриттів та порід тварин** з кола повноцінних об'єктів інтелектуальної власності у трудових правовідносинах. Хоча автор слушно вказує на низьку економічну ефективність цих інститутів у вітчизняній правозастосовній практиці, повне вилучення їх із правового поля створює ризик утворення регуляторної прогалини, що може зашкодити окремим категоріям учасників (зокрема селекціонерам, генетикам, дослідникам у сфері фундаментальної науки), хоч їх кількість і незначна. Послідовніше було б запропонувати реформу цих інститутів – переведення наукових відкриттів у режим академічних відзнак з елементами авторського права, а порід тварин – у режим селекційних досягнень з посиленням публічно-правовим регулюванням.

Загальний висновок. Дисертація Сухана Станіслава Станіславовича на тему «Правове регулювання прав інтелектуальної власності у трудових правовідносинах України» є самостійною, кваліфікованою науковою працею, яка за своїм змістовим наповненням, рівнем теоретичного опрацювання та

науковою новизною відповідає вимогам, що ставляться до дисертаційних досліджень відповідно до «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами та доповненнями), а Сухан Станіслав Станіславович заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

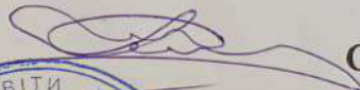
Рецензент:

к.ю.н., доц.,

доцент кафедри цивільного права

та процесу ДВНЗ «Ужгородський

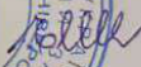
національний університет»

Степан ЛИТВИН

Підпис Степана Литвина засвідчую:

Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК